Saul v Én-dóru, Saulova smrt

P?vod materiálu
Tomáš Pavelka
Po?adí v lekci
65

1 Samuelova 28, 3–25; 1 Samuelova 31; 2 Samuelova 1

*Nedopat?ením jsme p?eško?ili Saula u ?arod?jnice v Ed Doru. Protože je to docela d?ležité místo, p?ed? adíme ho nyní vypráv?ním o Saulov? smrti a Davidov? oplakávání, které jsou ob? dost krátké.

Post?ehy pro u?itelku

Samuel zem?el a všechen Izrael ho oplakával. … Saul pak vymýtil ze zem? vyvoláva?e duch? zem? elých a jasnovidce. (28,3) Dokud žil Samuel, žil Saul s pocitem, že se na n?j m?že obrátit o radu – i když Samuel mu ?ekl, že jej B?h zvarhl. Pro Saula je následování Boha tak trochu n?co, co se d?lá kv?li lidem, kv ?li tomu, aby se mi da?ilo, aby m? m?li lidé rádi atd. Jen kv?li Bohu samému toho moc ned?lá. Jen ob?as ho to najednou „popadne“. A tak nyní, když um?el Samuel, který pro n?j byl takovou „spojkou k Bohu“, v náhlém šoku si vzpomene, že B?h vlastn? zakázal, aby v Izraeli byli jasnovidci a vyvoláva?i duch? zem? elých Dt 18,10nn: „A? se u tebe nevyskytne … v?štec obírající se v?štbami, mrakopravec ani hada? ani ?arod ?j ani zaklína? ani ten, kdo se doptává duch? zem?elých, ani jasnovidec ani ten, kdo se dotazuje mrtvých. Každého, kdo ?iní tyto v?ci, má Hospodin v ohavnosti.“ Saul najednou pot?ebuje ud?lat n?jaký „dobrý skutek“. To je jist? správné pokání, lítost nad p?edchozími h?íchy má ?lov?k vyjad?ovat dobrým jednáním. Ale ?lov?k má být s Bohem po?ád, ne jen, když n?co zlého provede.

Když Saul uvid?l pelištejský tábor, strachy se celý rozt?ásl. (28,5) Tentokrát nejde o n?jaký loupeživý nájezd ale o celou pelišt?jskou armádu v plné síle. Saul, který myslí jen na to, jak si zrovna stojí, jak na tom zrovna je, nemá v takové tíživé situaci žádnou oporu. P?itom pro naši víru není to hlavní, jestli se nám bude da?it dob?e, nebo zle. To je jist? d?ležité, ale d?ležit?jší je Boží ujišt?ní „budu s tebou, I KDYŽ se ti bude da ?it zle; když je ti zle, neznamená to, že jsem t? opustil“.

Hospodin mu neodpovídal(28,6) Dote? Hospodin k Saulovi mluvil skrze Samuela, ale Saula to spíš obt? žovalo. B?h s ním nejedná nijak nespravedliv?. B?h Saulovi bez všech zásluh dal království, dával mu v po? átcích svého Ducha, když bojoval se nep?áteli. Ale Saula zajímalo jen co je dobré pro n?j. A asi by to tak bylo i dál, kdyby k n?mu B?h znovu promluvil. Sami víme, jak je nám nep?íjemné, když si na nás n?kdo vzpomene jen, když n?co pot?ebuje.

ani skrze sny (28,6) Zejména v SZ, ale i v apoštolské dob? mají ob?as n?které postavy sny, které dovedou rozeznat *od oby?ejných sn?* jako poselství do Boha. Je tomu tak asi proto, že ješt? nebylo sepsáno celé Písmo a tak B?h dával na jevo svou v?li tako „p?ímou“ cestou. Ovšem je otázka, zda m?žeme mluvit o p?ímé cest? v p?ípad? snu (nebo losu) – sen, i prorocký sen, je dost nejednozna?ná v?c, kterou si ?lov?k m?že r?zn? vykládat a nemusí ji pochopit v?bec (jako na?. peka?, ?íšník a farao v Egypt?. Každopádn?, B?h mluvil takto podivohudn? k biblickým sv?dk?m, abychom si my dnes z jejich p?íb?hu mohli zvít jasné a srozumitelné pou ?ení – jsme na tom tedy lépe, než oni.

ani skrze urím (28,6) Urím a tumím byly posvátné losy, které nosili v jakémsi kasá?i na hrudi. Z?ejm? to byly r?znobarevné kamínky, z nichž jeden znamenal ano a druhý ne. Zdá se zvláštní, jak B?h mohl Saulovi

neodpovídat, když vždy n?jaký kamínek musel být vytažen, jako u hození mince padne vždy jedna nebo druhá strana. Napadají mne tato vysv?tlení:

Bu? je možné, že se v?štba od Hospodina n?jak potvrzovala – proroctví od Boha se pozná totiž tak, že se plní. Takže t?eba se ptali na n?co, co se dá zjistit celkem rychle, nap?. zda Saul zvít?zí v n?jaké menší poty? ce – padlo ano a p?ece to nevyšlo.

Druhá možnost je, že Saul ani kn?ží prost? nev?d?li, *jak* se zeptat. Jsou p?ece otázky a je jich nnoho, na které nejde odpov?d?t bu? ano nebo ne.

Nebo kn?ží sami n?jak cítili, že B?h není s nimi a tak losování pro Saula prost? odmítli.

Však ty víš, co ud?lal Saul, že vyhladil ze zem? vyvoláva?e duch? zem?elých a jasnovidce. Pro? mi strojíš lé?ku? (28,9) Saul se stal (jako Boží pomazaný) pro všechny m??ítkem spravedlnosti. A te? porušuje sv?j vlastní p?íkaz. Nastává tak d?sivá situace, ve které už si nikdo nem?že být jist, co je správné, skute?né d ?sivé Boží ml?ení. Do té doby, kdo h?ešil, mohl alespo? poznat v?j h?ích, protože král dal jasn? na jevo, co je h?ích – a mohl tak své jednání napravit, dosáhnout odpušt?ní. Ale když ani není jasné, co h?ích je, jak se m?že kdokoliv smí?it s Bohem? Jak dosáhnout odpušt?ní, když ani nevíme, že jsme zh?ešili, když nemáme pot?ebu o odpušt?ní žádat.

Jakože živ je Hospodin, žádný trest t? za to nestihne. (31,10) Hrozné rouhání, Saul zašti?uje Božím jménem porušování Božích p?íkaz?. Snad nejlepší ukázka, co se myslí p?ikázáním „Nezneužiješ jména Hospodina, svého Boha. Hospodin nenechá bez trestu toho, kdo by jeho jména zneužíval.“

Když žena Samuela vid?la (28,12) Je docela o?íšek ur?it, co žena vlastn? vid?la. Je t?eba zd?raznit, že se skute?n? jedná o v?c, která se d?lat nesmí, ani jako hra, ani z legrace. Protože je vyvolávání duch? Písmem p ?ísn? zakázáno, nem?li bychom ani moc pátrat, jak (jestli) funguje. Ale snad m?žeme ?íci: P?ivést ?lov?ka k životu m?že jedin? B?h. Podle Jžíšova podobobenvtí *O bohá?i a Lazarovi* by se snad dalo ?íci, že zem?elí ani nemohou sestupovat na zem (L 16,26); rozhodn? ale nebudou p?icházet od Boha (!) na p?íkaz n?jaké ? arod?jnice. Žena tedy rozhodn? nevid?la živého Samuela.

Vystupuje starý muž, zahalený plášt?m. (28,14) Tj. vypadá tak, jak lidem uvázl v pam?ti, než zem?el. Tj. ? arod?jnice vidí spíše svou vzpomínku. Krom toho, starý muž, zahalený plášt?m, je velmi, velmi obecný popis ?lov?ka. Proto je až legra?ní, když je ?e?eno, že „Saul poznal, že to je Samuel“. Všechno v?št?ní funguje více mén? na tom, že ?lov?k vidí, co p?edem chce vid?t a slyší, co p?edem chce slyšet nebo co sám tuší.

Pro? rušíš m?j klid? Pro? jsi m? dal p?ivolat? (28,15) Samuel mluví skoro jako v ducha?ských komediích. Samuel?v duch je podle m? n?co jiného než skute?ný Samuel, je to n?co jako otisk Samuela ve vzpomínkách lidí, n?co jako jeho stín, „záznam na videu“. Není to živý ?lov?k. Je to p?ízrak.

Hospodin u?inil, co prohlásil skrze mne (28,17) Samuel vlastn? ne?íká nic, co už jednou ne?íkal za života. Živý ?lov?k vždy n??ím trochu p?ekvapuje. Samuel?v duch je ale jen p?elud, který jen opakuje, co už bylo ? e?eno.

Zítra budeš ty i tvoji synové u mne.(28,19) I v tomto p?ípad? ne?íká Samuel nic p?ekvapivého, ?íká, co sám Saul v skrytu duše tuší, ví – že nemá proti Pelišt?jc?m šanci. A tak vidíme, že skrze v?št?ní a vyvolávání duch? m?že ?lov?k zjistit maximáln? jen to, co už sám ví, nebo tuší. A ve v?tšin? p?ípad? mu jen n?kdo n?co namluví a ?lo?k tomu uv??í natolik, že se mu pak v?c skute?n? stane, protože k ní za?ne sám sm?rovat celý sv?j život. Kdo ví, zda byl nakonec tento Samuel?v p?ízrak poslán od Boha, kdo ví, zda p?ízraky mohou mluvit Božím jménem! T?eba byla práv? slova tohoto p?ízraku tím, co Saula v bitv? oslabilo a proto ji vedl špatn? a padl. Skute?n? nové skute?nosti, v?ci, které jsme ve svém život? nepoznali, nám m?že dát jen Boží slovo, jak je zapsáno v Písmu.

Te? zase ty prosím poslechni svou otrokyni. P?edložím ti sousto chleba a pojíš, aby ses posílil, vždy? musíš pokra?ovat v cest?. (28,21) Je zajímavé, jak taková z podstaty zlá, škodící osoba jako ?arod?jnice najednou pe?uje o zhrouceného Saula. Cosi dobrého v nás n?kdy možná zafunguje jaksi automaticky. ?arod?jnice se nyní chová jako matka, babi?ka, manželka – zkrátka ženský pe?ujícím zp?sobem. Pocit z dorbého jednání je v n??em p?íjemný i zlému ?lov?ku.

Druhá v?c je, že její pé?í vlastn? vrcholí Saulovo ponížení. To vyjad?uje protimluv „poslechni svou otrokyni“. Saul, kv?li svému na?ízení, p?edtím pro otrokyni znamenal smrtelné nebezpe?í. Te? mu pro zm? nu ona m?že dát na jevo, že on musí poslechnout ji, že ji pot?ebuje. A (!) že musí pokra?ovat k cest?, podle slov Samuelova ducha, k vlastní záhub?. Posléze se k t?m, kdo mu vlastn? p?ikazují, p?idávají i jeho služebníci – ti, kte?í p?edtí museli na slovo poslouchat jeho. Vše je postaveno na hlavu.

Žena m?la doma vykrmeného bý?ka. Rychle ho p?ipravila k hodu (28,24) Vykrmený býk je docela slavnostní jídlo na oby?ejnou ve?e?i – však také ?teme, že se jednalo o hod. A hod v Izraeli v?tšinou souvisel s ob?továním, taková velká jídla byla v?tšinou náboženským ob?adem. Hodovníky spole?né jídlo spojvalo, sjednocovalo. Takže Saul nakonec vlastn? jakoby ob?tuje spolu s ?arod?jnicí – jejím Boh?m. Srh?me si, co všechno ?arod?jnice získala: Doprošuje se jí ten, kdo ji p?edtím právem odsoudil k smrti. Kdo ?íkal, že je šk? dcem, ji najednou považuje za nutn? pot?ebnou. Ménem Božím (!) jí slíbí, že se jí nic nestane. ?arod?jnice se pak o n?j musí starat jako o nemocné dít? a vše završí spole?ný a spojující hod. ?lov?k, který opustí Boha, nem?že z?stat neutrální. Bu? jí u stolu Božího, nebo u stolu démon?.

Pelištejci bojovali proti Izraeli. Izraelští muži p?ed Pelištejci utíkali (31,1) Po tom všem už m?že nastat jen konec. Kapitola 31 je krátká a suchá. Pro? to takhle dopadlo, už jsme slyšeli p?edtím.

I pobili Pelištejci Saulovy syny Jónatana, Abínádaba a Malkíšúu. (31,2) Zde je vid?t, že ?lov?k není na sv?t? nikdy jen sám za sebe. Když ni?í sebe, ni?í tím i své blízké. Nikdo nem?že ?íci „jak žiju, je jen moje v? c“.

Vytas me? a probodni m? jím, než p?ijdou ti neob?ezanci, aby m? neprobodli oni a nezneuctili.(31,4) Saul, i když naprosto zoufalý, p?ece ví, kdo jsou jeho lidé a kdo jeho nep?átelé. Ob?ízka je znakem vyvoleného lidu. Tam chce Saul pat?it. Když už jsem všechno zbabral, a? m? za to rad?ji zabijí, potrestají vlastní.

Saul tedy uchopil me? a nalehl na n?j. (31,4) Sebevražda je h?ích; zvlášt? v p?ípad?, když k ní ?lov?ka p? ivede p?edchozí špatný život (je jiná otázka, zda t?eba sebevrazi s t?žkou duševní nemocí, nap? t?žkou depresí vládnou sami and sebou). Na druhou stranu, u Saula, který vždy naopak p?íliš dbal o svou bezpe?nost a oblíbenost znamená, že si svého života kone?n? necení tak, že by musel trvat za každou cenu. Jeho ?in je t? žké posoudit: Bu? m?že být sebevražda vrcholem jeho celoživotní nev?ry Bohu (nedoufá v n?j ani te?), nebo naopak jeho (p?ehnaým) pokáním. Soudit m?že jen B?h.

I uslyšeli o n?m obyvatelé Jábeše v Gileádu, o tom, co Pelištejci se Saulem provedli. (31,11) Jábeš bylo m?sto, které Saul na samém za?átku svého kralování stet?n? a d?vtipn? zachránil. P?íb?h nám tím p?ipomíná, že Saul nebyl n?jaký úplný ?ábel, ?lov?k zcela zkažený. Ale zni?il jej nedostatek víry a láska k moci. P?esto na n?j má kdo s vd??ností vzpomínat. Už zde vidíme, že i soud na Saulemnáleží jedin? Bohu.

Když došli do Jábeše, spálili je tam. (31,13 Protože t?lo bylo znesv?ceno znetvo?ením (Saulovi usekli hlavu).

2 Samuelova 1

Postavil jsem se k n?mu a usmrtil jsem ho. Poznal jsem, že po svém pádu stejn? nebude živ. S?al jsem mu z hlavy královskou ?elenku a z paže náramek a p?inesl jsem je sem svému pánu.“ (1,10) Ten n?kdo

se chce Davidovi zvad??it, v??í Saulovu lživému na??ení, že David usiloval Saulovi o život. P?ináší Davidovi odznaky královské moci. Ale David dostal království od Hospodina, ne svou šikovností, ne od lidí.

Na?íkali, plakali a postili se až do ve?era pro Saula (1,12) Pro sv?t je p?ekvapivé, že spravedlivý ?lov?k nemá radost ze špatného konce svého nep?ítele. Jde mu o smí?ení – a tomu práv? smrt zabránila. Postili se až do ve?era. M?že se nám zdát, že nejíst do ve?era ?lov?ka „moc nebolí“. Ale u p?stu nejde o to, aby bolel, ale o sebeovládnutí, o dobrovolné rozhodnutí a poslušnost. I p?st ve starších dobách v?tšinou znamenal, že se nejedlo p?es den; málokdy to bylo úplné hladov?ní a pokud ano, tak na jen velmi krátkou dobu.

Jak to, že ses nebál vztáhnout ruku a zahubit Hospodinova pomazaného? (1,14) Jak už jsme ?ekli d?íve, a? byl Saul jaký byl, p?ece byl ke svému ú?adu pov??en Bohem. Nikdo nem?l právo na n?j vztáhnout ruku.

I zpíval David nad Saulem a nad jeho synem Jónatanem tento žalozp?v. (1,17) I na tom je vid?t, že nám nep?ísluší nad Saulem vynášet kone?ný soud. V Písmu se možná více mluví o jeho špatných skutcích – abychom se jich sami varovali – a naopak se nezmi?ují úpln? všechny dobré v?ci, které Saul ud?lal. Je pro nás hlavn? prosp?šné vid?t, jak ?lov?ka pstupn? ni?í h?ích.

Vyzval také Judejce, aby se p?i n?m u?ili zacházet s lukem. (1,18) Tzn. píse? je myšlena jako píse? „do kasáren“, u které mají cvi?it vojáci, aby v?d?li, že mají pomstít Saulovu a Jonatanovu smrt. David, i když skrušen smutkem, neztrácí duchap?ítomnost a cvi?í už vojsko na obranu p?ed Pelištejci.

Je zapsán v Knize P?ímého. (1,18) Nedochovaly se nám všechny spisy z biblické doby, nap?. zmín?ná kniha. Dochovalo se jen to, co osloví i nás, co je nám ku prosp?chu.

Dcery izraelské, pla?te pro Saula, který vás odíval karmínem (1,24) Saul jako vojev?dce byl ochráncem slabých a tím pádem jakýmsi „nejsiln?jším chlapem z vesnice“, „idolem“ žen. Saul je jakoby „manželem – ochráncem“ všech žen v Izraeli, v duchovním smyslu.

Stýská se mi po tob?, m?j brat?e Jónatane, byls ke mn? pln n?hy, tvá láska ke mn? byla podivuhodn? jší nad lásku žen. (1,26) Pro naši kulturu nezvykle silné vyjád?ení p?átelství muže k muži. Ovšem ne tak neobvyklé v orient?, kde je mužský a ženský sv?t více odd?len, jednotlivé pohlaví spolu tráví více ?asu a tak jsou si bližší a v projevech cit? k sob? i otev?en?jší. Celkov? drsn?jší sv?t muž? v t?chto zemích dává dostatek p?íležitosti k prokázání mužnosti v bojích a jiných nebezpe?ných ?inostech, že se hlubším projevem p?átelství nikdo neshodí.

Osnova výkladu

Kam dále
NŠ Louny
Cílová skupina
Školní
Katechetické cykly
NŠ Louny
Biblický odkaz (kat)
1 Samuelova 28,3–31,